

ВІДГУК

офіційного опонента доктора медичних наук професора Храпача Василя Васильовича на дисертацію Язиково Олександра Валерійовича «Оптимізація хірургічної тактики при доброякісних захворюваннях молочної залози з використанням малоінвазивних і пластичних методик», подану до спеціалізованої вченої ради Д 64.600.01 при Харківському національному медичному університеті на здобуття наукового ступеня кандидата медичних наук зі спеціальності 14.01.03 - «Хірургія».

Актуальність обраної теми дисертації. Доброякісні захворювання молочних залоз мають різні за клінічним перебігом і проліферативною активністю нозологічні форми, що тісно взаємозв'язані з порушенням функції ендокринної, гінекологічної систем та психічно-емоційної сфери і залишаються досить розповсюдженими – їх частота сягає 50–70 відсотків від загальної кількості жіночого населення України. Ризик їх малігнізації залишається дискутабельним, але насамперед важлива диференційна діагностика із злякисними новоутворюваннями молочної залози. Сучасні лабораторні, генетичні, інструментальні та біопсійні методи діагностики не є стовідсотково достовірними і навіть при інформативному заключенні залишають у пацієнтки елемент сумніву щодо можливої помилки та на фоні наявності пальпуемого новоутворення в молочній залозі існує негативний вплив на психологічний стан хворої. Хірургічний метод лікування, тобто видалення новоутворення, є найбільш ефективним, як з точки зору достовірності діагностики, так і психологічного настрою хворої, що позбулася фактору страху перед можливим онкологічним утворенням. Особливістю сучасної медицини є переважне значення факту прийняття хворою рішення щодо тактики лікування. Такі фактори як наявність рубця та деформації молочної залози гальмують у значної частки хворих з показами до операції на прийняття адекватного рішення. Можливості пластичної хірургії дозволяють підвищити пропорцію контингенту хворих, які погоджуються на оперативне діагностично-лікувальне втручання.

Таким чином, тема роботи актуальна, а вивчення ефективності хірургічних втручань із розробкою нових методик операцій і показань щодо диференційованого хірургічного лікування пацієток із доброякісними захворюваннями молочної залози є доцільним і дуже важливим завданням.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційна робота є фрагментом комплексної теми Медичного інституту Сумського державного університету «Наукове обґрунтування покращення якості медичної допомоги та стану здоров'я населення» (№ державної реєстрації 0110U007572).

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків та рекомендацій, сформульованих в дисертації. Дисертаційна робота є комплексним клініко дослідженням і виконана у відділеннях клінічної бази кафедри хірургії з дитячою хірургією з курсом урології Медичного інституту Сумського державного університету.

Достовірність отриманих результатів підтверджена морфологічними, інструментальними, статистичними методами. Простежені безпосередні і віддалені результати хірургічного лікування. Результати досліджень оброблялися за допомогою сучасних статистичних методик.

Тематичний клінічний та лабораторний матеріал дослідження дозволяє вважати отримані результати і висновки дисертації достатньо обґрунтованими і достовірними.

Наукова новизна дослідження та отриманих результатів У клінічному дослідженні дисертантом з'ясовано, що ризик розвитку ускладнень корелює з об'ємом класичної секторальної резекції молочної залози. Вперше встановлено, що секторальна резекція молочної залози у віддаленому післяопераційному періоді погіршує естетичний вигляд молочної залози: на 10% знижує задоволеність властивостями грудей і на 8% – рівень самовпевненості.

Розроблено методики малоінвазивного хірургічного втручання, що полягає у видаленні конусовидної форми ділянки залози з новоутворенням із трансареолярного операційного доступу у поєднанні з пластичним

моделюванням залишкової тканини і мастопексією і одномоментним алопротезуванням силіконовим імплантатом, розміщеним у закритому субм'язовому кармані. Вперше, на підставі комплексного клінічного дослідження визначено, що методики операцій з елементами пластичної хірургії на 24% поліпшують психологічний стан пацієток із доброякісними захворюваннями молочної залози, на 5% – фізичне самопочуття, збільшують задоволеність властивостями грудей на 8%, і рівень самооцінки – на 6%.

Доповнені наукові дані про те, що полікістозне ураження молочних залоз у 37% випадків поєднується з проліферативно-дегенеративними змінами тканини

Практичне значення результатів дослідження. Розроблено та впроваджено в практику методику малоінвазивного хірургічного втручання, яке полягає у видаленні новоутворення через трансареолярний розріз (декларційний патент України № 84896 від 11.11.2013), а також хірургічний інструмент, що дозволяє видаляти новоутворення в умовах обмеженого доступу (декларційний патент України № 83923 від 10.10.2013).

Розроблено спосіб резекції молочної залози, який передбачає видалення ураженої тканини молочної залози разом із протоками у вигляді конуса з виконанням циркумареолярної мастопексії (декларційний патент України № 83922 від 10.10.2013).

Розроблено і впроваджено в практику спосіб підшкірної мастектомії з одночасним протезуванням силіконовими імплантатами при тотальному полікістозному ураженні молочних залоз (декларційний патент України № 839654 від 10.10.2013).

Розроблено програму диференційованого хірургічного лікування жінок із доброякісними захворюваннями молочних залоз залежно від нозологічної форми та віку пацієток, що дозволило виконувати молодим пацієнткам малотравматичні операції без пошкодження протоків і порушення форми МЗ, а пацієнткам старше 35 років виконувати резекцію МЗ з мастопексією, поліпшуючи естетичний вигляд молочних залоз.

Розроблено алгоритм передопераційної підготовки пацієток із ДЗМЗ з

використанням УЗД, що дозволило визначати об'єм тканин для видалення і обирати методику хірургічного втручання з метою попередження післяопераційних ускладнень.

Основні положення дисертаційної роботи та наукові розробки впроваджені у навчальний процес студентів і лікарів-інтернів кафедри хірургії з дитячою хірургією з курсом урології Медичного інституту Сумського державного університету, а також у практику лікарняних закладів м. Сум.

Повнота викладення результатів дисертації в опублікованих працях.

Матеріали дисертації Язикова Олександра Валерійовича і результати проведених ним досліджень достатньо повно викладені в 25 публікаціях, серед яких 7 статей – у наукових фахових виданнях України, 2 статті – у виданнях, які входять до наукометричної бази Scopus, 2 – у зарубіжних виданнях, 10 публікацій – у вигляді тез доповідей наукових конференцій та конгресів. Отримано 4 деклараційні патенти України на корисну модель.

Загальна характеристика змісту дисертації, зауваження щодо її оформлення. Дисертаційна робота О.В. Язикова побудована традиційно, викладена на 153 сторінках друкованого тексту, складається з таких розділів: вступу, огляду літератури, матеріалів і методів дослідження, результатів дослідження та їх обговорення, висновків, практичних рекомендацій. Список використаних літературних джерел вміщує 182 джерела. Робота ілюстрована 33 таблицями, 47 рисунками.

У *Вступі* досить переконливо аргументована актуальність теми дослідження, мета та задачі якого сформульовані чітко і конкретно.

Наукова новизна дослідження та його практична значимість представлені стисло та сформульовані конкретно. Впровадження результатів дослідження у практичну хірургію та навчальний процес висвітлені достатньо.

Розділ «Огляд літератури» представлений 5 підрозділами, в яких містяться матеріали про класифікацію, нозологічні форми новоутворень, можливості методів діагностики доброякісних захворювань молочної залози (підрозділ 1.1), фактори ризику малігнізації доброякісних новоутворень

молочних залоз (підрозділ 1.2), анатомо-топографічні особливості будови молочної залози в аспекті хірургічного лікування (підрозділ 1.3), методики хірургічних втручань при доброякісних захворюваннях молочної залози (підрозділ 1.4), соціально-психологічні наслідки хірургії молочної залози (підрозділ 1.5). Усі розділи огляду написані кваліфіковано та свідчать про достатню ерудицію автора щодо усіх основних аспектів проблеми, що досліджується.

Розділ «Матеріали та методи дослідження» дає вичерпно повне уявлення про характер та обсяг клінічних спостережень, а також методи дослідження хворих, про що мовилось вище. Доведена порівнянність основної та контрольної груп хворих за стандартними клінічними критеріями. На думку опонента, опис методики операції, що виконувалася хворим групи порівняння, логічно розмістити в цьому розділі, а не в третьому.

Розділ 3 дисертації представлено 3 підрозділами. Перший з яких містить опис секторальної резекції, яка виконана пацієнткам групи порівняння та аналіз причин виникнення ускладнень серед жінок в ранньому післяопераційному періоді. В другому підрозділі представлено аналіз впливу секторальної резекції на обумовлену здоров'ям складову якості життя. У третьому підрозділі відображено результати аналізу естетичної складової якості життя за 3 періоди спостереження у пацієнток після секторальної резекції. Цей розділ наводить, головним чином, інформацію про результати лікування хворих групи порівняння.

Розділ 4 дисертації містить матеріали досліджень про роль методів візуалізації у попередженні післяопераційних ускладнень і складається з 4 частин, в яких наведена методики маркування новоутворень молочної залози за допомогою спеціального маркера, контрастування протокової системи при хірургічному лікуванні внутрішньопротокових папілом молочної залози, математичний розрахунок площі деєпідермізації поверхні молочної залози, залежно від обсягу резекції тканини, узагальнюючий алгоритм передопераційної підготовки пацієнток. Занадто стисло наведено покази до операцій.

Розділ 5 дисертації присвячен опису показань та методик розроблених малоінвазивного хірургічного втручання з трансареолярного доступу, конусовидної резекції молочної залози з мастопексією, редукційної мамопластики і підшкірної мастектомії з одномоментним ендопротезуванням силіконовими імплантатами. Надається аналіз гістологічної експертизи видалених новоутворень і тканини молочної залози.

В розділі 6 дисертації проводиться порівняльний аналіз безпосередніх і віддалених результатів хірургічного лікування пацієток основної і порівняльної груп, ранніх післяопераційних ускладнень з оцінюванням фізичного і психічного здоров'я пацієток, естетичної складової якості життя.

Заключний розділ дисертації містить в узагальненій формі основні фрагменти роботи, які представлені у порівняльному аспекті.

Висновки логічно витікають з виконаних досліджень та відповідають поставленим в роботі завданням, вони конкретні та чітко сформульовані.

Автореферат дисертації відповідає її змісту та відображає її основні положення.

Суттєвих зауважень до змісту та оформленню дисертації немає.

Недоліки дисертації та автореферату щодо їх змісту і оформлення.

1. Частина матеріалу розділу «Матеріали і методи», зокрема опис методів операцій групи порівняння, наведено в розділах результатів втручань.
2. Зустрічаються поодинокі некоректні вислови за типом «досить поширено», «зазвичай», стилістичні та орфографічні помилки. Проте перелічені недоліки не носять принципового характеру, не впливають на загальну позитивну оцінку дисертаційної роботи та не зменшують її науково-практичну цінність.

При рецензуванні дисертаційної роботи виникли наступні запитання:

1. Чому використовували при мастопексії саме методику McKissok?
2. Яка причина проведення онкологічно спрямованих лабораторних тестів,

зокрема онкомаркерів та гормонів після, а не до операції?

3. З чим пов'язано зниження працездатності через 3 місяця після втручання?

Відповідність роботи вимогам, що пред'являються до дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата медичних наук. Дисертаційна робота Язикова Олександра Валерійовича «Оптимізація хірургічної тактики при доброякісних захворюваннях молочної залози з використанням малоінвазивних і пластичних методик», подана до спеціалізованої вченої ради Д 64.600.01 при Харківському національному медичному університеті на здобуття наукового ступеня кандидата медичних наук із спеціальності 14.0.03 – «Хірургія» є самостійним завершеним науковим дослідженням. Робота вирішує актуальну наукову задачу покращення результатів хірургічного лікування хворих на доброякісні захворювання молочної залози шляхом впровадження методик хірургічних втручань з елементами пластичної хірургії.

За актуальністю теми, обсягом виконаних досліджень, науковій новизні та практичному значенню дисертаційна робота О. В. Язикова повністю відповідає п. 11 положення «Про порядок присудження наукових ступенів і присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника», затвердженого Постановою кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 року № 567, а її автор заслуговує присвоєння наукового ступеня кандидата медичних наук за спеціальністю 14.01.03 - хірургія.

Офіційний опонент:

професор кафедри хірургії № 4.

Національного медичного університету

ім. О. О. Богомольця МОЗ України,

доктор медичних наук, професор

В. В. Храпач

Підпис

ЗАТВЕРДЖЕНО
ВЧЕНОЮ РАДОЮ УНІВЕРСИТЕТУ

20